

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

мр Татјане Глушац

Међусобно обучавање колега као облик сталног стручног усавршавања професорâ енглеског језика: теоријски, методолошки и практични аспекти

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ:

1. Датум и орган који је именовao комисију:
20. 4. 2012, Наставно-научно веће Филозофског факултета, одлуком бр. 02-548/2 од 20. 4. 2012.
2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:
 - (1) Др Твртко Прћић, редовни професор за ужу научну област Енглески језик и лингвистика, изабран 30. 3. 2006, Филозофски факултет, Нови Сад
 - (2) Др Смиљка Стојановић, доцент за ужу научну област Англистика, реизабрана 10. 5. 2010, Филолошки факултет, Београд
 - (3) Др Радмила Бодрич, доцент за ужу научну област Енглески језик и лингвистика, изабрана 8. 3. 2012, Филозофски факултет, Нови Сад

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТКИЊИ:

1. Име, име једног родитеља, презиме:
Татјана (Љубинко) Глушац
2. Датум рођења, општина, република:
4. 3. 1976, Сомбор, СО Сомбор, Република Србија
3. Датум и место одбране, наслов магистарске тезе:
18. 9. 2008, Филозофски факултет, Нови Сад; *Повратна информација као подстицај при учењу писања у средњошколској настави енглеског језика*
4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:
лингвистика

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Међусобно обучавање колега као облик сталног стручног усавршавања професорâ енглеског језика: теоријски, методолошки и практични аспекти

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Дисертација обухвата 333 обележене стране и организована је на следећи начин: Кључна документацијска информација; Key Words Documentation; Апстракт, Кључне речи; Abstract, Key Words; Садржај; Предговор (стр. 1-4); 1. Уводна разматрања (5-45), с одељцима: 1.1. Тема и циљеви истраживања, 1.2. Учење енглеског језика у 21. веку, 1.3. Основни појмови и термини, 1.4. Кратак преглед релевантне литературе и досадашњих истраживања, 1.5. Организација даљег излагања; 2. Стручно усавршавање професорâ енглеског језика у Србији (47-76), с одељцима: 2.1. Особине и дужности професорâ енглеског језика у 21. веку, 2.2. Могућности за стручно усавршавање професорâ енглеског језика у Србији, 2.3. Законски оквир за стручно усавршавање, 2.4. Примена законског оквира за стручно усавршавање, 2.5. Ставови професорâ енглеског језика у Србији према постојећим активностима стручног усавршавања, 2.6. Закључци о прописаном и постојећем стручном усавршавању; 3. Предложени модел сталног стручног усавршавања професорâ енглеског језика (77-98), с одељцима: 3.1. Стално стручно усавршавање: појам, својства и импликације, 3.2. Врсте обучавања колега, 3.3. Експериментални облик стручног усавршавања професорâ енглеског језика; 4. Емпиријско истраживање међусобног обучавања колега (99-257), с одељцима: 4.1. Разлози за истраживање, 4.2. Циљеви истраживања, 4.3. Организација истраживања, 4.4. Профил испитаника, 4.5. Обука учесника за међусобно обучавање, 4.6. Приказ и анализа појединачних резултата, 4.7. Општи закључци о спроведеном истраживању; 5. Завршна разматрања (259-283), с одељцима: 5.1. Рекапитулација, 5.2. Перспективе; Библиографија (285-292), са 141 нумерисаном јединицом; Додатак 1-31 (293-333).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Тема ове дисертације је међусобно обучавање колега, професорâ који предају енглески језик као страни, што је сврстава у области методике наставе енглеског језика и, делом, примењене лингвистике. У првом поглављу, *Уводна разматрања*, дефинисан је предмет истраживања, који чине аспекти узајамног обучавања парова равноправних професора, с циљем “да се утврди колико колеге које се међусобно удруже могу да помогну једно другом у проналажењу решења за ситуацију коју сматрају незадовољавајућом” (стр. 7-8), под претпоставком “да професори који се удруже и помажу један другом у проналажењу решења за новонастале ситуације могу брже и адекватније да одговоре на изазове него када би то чинили самостално” (стр. 8); затим су укратко приказани захтеви по којима би требало да се одвија учење енглеског језика у 21. веку, како би ученици могли успешно овладати класичним и новопостављеним знањима и вештинама, а онда су уведени основни појмови и термини, који укључују следеће: обука, припрема професора, обука професора, образовање, развој / усавршавање, стручно усавршавање, стално стручно усавршавање и усавршавање професорâ. Следи осврт на релевантну литературу и досадашња истраживања у овој области, и најава организације даљег излагања.

Друго поглавље, *Стручно усавршавање професорâ енглеског језика у Србији*, доноси критичку анализу стања њиховог стручног усавршавања, полазећи од прегледа особина и дужности професорâ које намеће и изискује ново, технолошки оријентисано, доба, преко распона могућности за њихово стручно усавршавање, те законског оквира који то усавршавање регулише и начинâ примене тог законског оквира у пракси, па до ставова професорâ енглеског језика према постојећим активностима стручног усавршавања, до којих је ауторка дошла уз помоћ писане анкете спроведене међу 36 испитаника, који раде на различитим нивоима образовања у више градова у Србији и на основу којих се види да су професори веома свесни важности стручног усавршавања, да су спремни да осавремене свој педагошки рад, али и да им постојећи систем усавршавања не одговара у потпуности, јер у понуђеним активностима често не могу учествовати, из различитих разлога, што узрокује раскорак између прописаног и постојећег стручног усавршавања, док им је међусобна сарадња колега непозната. У трећем поглављу, *Предложени модел сталног стручног усавршавања професорâ енглеског језика*, израђен је теоријско-методолошки оквир за емпиријско истраживање, који се састоји од следећих елемената: прво, дефиниција појма, својстава и импликација сталног стручног усавршавања; друго, опис врста обучавања колега, које обухватају мешовито обучавање (енг. *blended coaching*), когнитивно обучавање (енг. *cognitive coaching*) и међусобно обучавање колега (енг. *peer coaching*), при чему потоње подразумева “такву врсту обуке у којој два професора планирају опсервације часова један другог са циљем да сакупе информације у вези са неким аспектом предавања или учења које мисле да би требало унапредити. На основу тако прикупљених података они доносе закључак о најбољем могућем решењу, које потом професор примењује у својој пракси” (стр. 81-82); и треће, експериментални облик стручног усавршавања професорâ енглеског језика, усредсређен на међусобно обучавање колега, који ауторка у тренутним условима сматра најпогоднијим обликом стручног усавршавања, будући да не захтева материјална средства, може да реши бројне проблеме на које професори дуго времена траже одговоре, омогућава стално усавршавање, развија однос колегијалности и подстиче професоре на рефлексiju и акционо истраживање. Овај процес обучавања састоји се у међусобном посматрању часа од стране двоје колега ради каснијих међусобних дискусија, али не и оцењивања начина рада, и подразумева развијен солидаран и колегијалан однос међу њима. Посматрање часа има за циљ прикупљање података везаних за неки аспект наставе, њихову анализу кроз активан и креативан разговор, који треба да доведе до решења унапред одређених проблема. Надаље се расправља о врстама међусобног обучавања колега (техничко, колегијално, за решавање изазова и тимско), о чиниоцима успешног међусобног обучавања колега (узајамно поштовање и осећај самопоуздања, самостално иницирано учешће и дух заједништва, фазе у развоју каријере, обезбеђивање професорима довољно времена, обезбеђивање професорима средстава за рад), о фазама међусобног обучавања колега (почетни разговор о педагошким ставовима професора, разговор пре опсервације, опсервација и сакупљање података, разговор након опсервације, вредновање циклуса) и о предностима и недостацима међусобног обучавања колега, које се сматра вишеструко корисним и можда једним од најефикаснијих облика стручног усавршавања, али које захтева много времена и ствара осећај угрожености код неких професора. У овом поглављу ауторка је, уз позивање на ранија истраживања – мора се нагласити, веома малобројна и обављена углавном у Сједињеним Државама – развила ваљане теоријско-методолошке поставке свог

емпиријског истраживања, које је прилагођено и примерено садашњој образовној ситуацији у нашој средини.

После формираног теоријско-методолошког оквира, у четвртном, најобимнијем и најзначајнијем, поглављу, *Емпиријско истраживање међусобног обучавања колега*, представљено је спроведено истраживање и детаљно објашњени добијени резултати. На почетку се дају кратки и прецизни подаци о разлозима за истраживање, о циљевима истраживања, о организацији истраживања, о профилу испитаника, о обуци учесника за међусобно обучавање, да би се затим прешло на централни део, на приказ и анализу појединачних резултата истраживања, обављеног током школске 2009/10. године с 5 парова пажљиво одабраних и брижљиво припремљених професора енглеског језика, који имају између 5 и 22 године радног стажа и запослени су у основним и средњим школама у Новом Саду. Добијени резултати предочени су једнообразно, за сваки пар понаособ, према следећем заједничком обрасцу, који је, по потреби, прошириван новим ставкама или сужаван: (1) педагошка уверења, (2) стручно усавршавање, (3) међусобно обучавање пара професора, с подставкама опсервација, општи подаци о часу, разговор пре опсервације, опсервација часа, разговор након опсервације, поновљена опсервација часа, (4) ставови пара професора према експерименталном облику стручног усавршавања, (5) запажања за пар професора. Оваквим форматом приказа, који је у Додацима 1-31 допуњен аутентичним материјалом ауторке и/или учесника, насталом пре или током истраживања, обезбеђена је веродостојност и проверљивост изнетих резултата, и, што је важније, поузданост изведених закључака. Уопште узев, истраживање је показало следеће: да је експериментални облик стручног усавршавања код већине парова довео до унапређења рада професора и ангажовања ученика; да је дошло до промене неких педагошких ставова и веровања професора; да су многи професори успешно решили одређене проблеме и недоумице у свом раду, те стекли јаснију слику о свом педагошком раду; да међусобно обучавање колега неким професорима није омогућило да само помогну својим колегама, него и да преиспитају и побољшају сопствену педагошку праксу; да сви учесници у истраживању сматрају овај облик стручног усавршавања корисним и овај свој суд поткрепљују бројним образложењима. Потврдивши почетну хипотезу, да "међусобно обучавање колега може да послужи као облик сталног стручног усавршавања помоћу кога професори унапређују своју праксу преиспитујући је или уводећи новине у њу" (стр. 255), ово истраживање има потенцијално далекосежне импликације по даље устројство стручног усавршавања професора енглеског језика код нас, које би подразумевало и активну подршку Министарства просвете и науке. Последње, пето, поглавље, *Завршна разматрања*, доноси закључке целокупног спроведеног истраживања и указује на перспективе даљих активности у овој области, од којих посебно треба истаћи практичну примену овог типа стручног усавршавања, кроз организовање квалитетне обуке и боље информисање заинтересованих професора.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ:

НАПОМЕНА: Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

Саопштење са међународног скупа штампано у изводу:

- (1) (2009). "Peer Coaching as a Form of Professional Development: Pros and Cons". *International Conference to Mark the 80th Anniversary of the English Department, Faculty of Philology, University of Belgrade "English Language and Literature Studies: Image, Identity, Reality (ELLSIIR)"*, Belgrade, December 2009. [M 34 = 0,5]
- (2) (2010). "Peer Coaching: Another Burden on EL Teachers' Shoulders or a Way out?". *4th ELTA International Conference "QualiTraining to Empower English Professionals"*, Tirana, May 2010. [M 34 = 0,5]
- (3) (2011). "Teaming up to Overcome the 21st Century Classroom Challenges". *The First International Conference on English Studies "English Language and Anglophone Literatures Today (ELALT)"*, Novi Sad, March 2011. [M 34 = 0,5]

Саопштење са међународног скупа штампано у целини:

- (4) (2011). "Peer Coaching as a Form of Professional Development: Pros and Cons". In: N. Tomović and J. Vujić (eds.). *English Language and Literature Studies: Image, Identity, Reality*. Faculty of Philology, Belgrade: 437-447. [M 33 = 1]
- (5) (2011). "Peer Coaching: Another Burden on EL Teachers' Shoulders or a Way out?". In: S. Delija

- (ed.). *Ultimate Teacher*, 5. English Language Teachers' Association, Tirana: 11-17. [M 33 = 1]
- (6) (2011). "Teaming up to Overcome the 21st Century Classroom Challenges". In: I. Đurić-Paunović and M. Marković (eds.). *The First International Conference on English Studies "English Language and Anglophone Literatures Today (ELALT)"*. Proceedings. Faculty of Philosophy, Novi Sad: 139-150. [M 33 = 1]

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА:

- (1) Критички сагледано прописано и постојеће стручно усавршавање професорâ енглеског језика у Србији.
- (2) Анализирана општа и специфична својства, предности и недостаци међусобног обучавања колега, као једног од облика сталног стручног усавршавања професорâ.
- (3) Предложен теоријско-методолошки оквир модела међусобног обучавања колега, у нашој средини досад непримењиваног облика сталног стручног усавршавања професорâ енглеског језика, који је и у иностранству недовољно истражен и примењиван.
- (4) Осмишљено, развијено, спроведено током школске 2009/10. године и детаљно критички анализирано емпиријско истраживање међусобног обучавања колега на 5 одабраних и припремљених парова професора енглеског језика запослених у основним и средњим школама у Новом Саду.
- (5) Објективно, преко резултата истраживања, и субјективно, преко одговорâ учесникâ, доказана корисност овог облика сталног стручног усавршавања професорâ енглеског језика, због тога што доприноси унапређењу рада професорâ и ангажовања ученикâ, промени неких педагошких ставова и веровања професорâ, успешном решењу одређених проблема у раду професорâ и омогућава не само узајамну помоћ колеге колеги, него и преиспитивање и побољшавање сопствене педагошке праксе, чиме је у целости потврђена почетна хипотеза истраживања, по којој међусобно обучавање колега може да послужи као облик сталног стручног усавршавања помоћу кога професори унапређују своју праксу преиспитујући је или уводећи новине у њу.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА:

НАПОМЕНА: Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Из целокупног излагања може се закључити да је кандидаткиња у потпуности овладавала релевантном, иако за ову тему и даље малобројном, литературом, коју је критички сагледала и промислила, а у појединим важним аспектима и допунила сопственим виђењима, заснованим на вишегодишњем личном педагошком и теоријско-методолошком искуству стручњака за оспособљавање професорâ енглеског језика. Представљени резултати истраживања, као уосталом и читав текст, брижљиво су написани, добрим, јасним и убедљивим стилем, и отиснути ефектним компјутерским слогом, што умногоме доприноси лакшем и потпунијем праћењу ауторкиних објашњења и тумачења.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

НАПОМЕНА: Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање.

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме?

Дисертација је написана у складу с образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе?

Дисертација садржи све битне елементе.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци?

Ова дисертација представља оригиналан допринос науци о језику по следећим својим својствима:

- (1) критички приказ прописаног и постојећег стручног усавршавања професорâ енглеског језика у Србији;
- (2) критичка анализа општих и специфичних својстава међусобног обучавања колега, као једног од облика сталног стручног усавршавања професорâ енглеског језика;
- (3) уведен, разрађен и у нашој пракси наставе енглеског језика први пут систематски испитан теоријско-методолошки модел међусобног обучавања колега;
- (4) припремљено и реализовано емпиријско истраживање међусобног обучавања колега и критички анализирани добијени резултати, који су показали објективне и субјективне предности и недостатке овог облика сталног стручног усавршавања професорâ енглеског језика;
- (5) постављен узор за институционалну примену оваквог модела стручног усавршавања професорâ, не само страних и матерњих језика, него, уз нужне модификације, и свих осталих предмета на свим нивоима образовања;
- (6) ваљан превод с енглеског језика на српски терминологије из области међусобног обучавања колега и стручног усавршавања професорâ.

Резултати ове дисертације применљиви су најмање у следећим областима: (1) у општим и посебним теоријским и примењеним изучавањима методике наставе језика, како страних тако и матерњих, везаним за стручно усавршавање професорâ; (2) у универзитетској настави методике наставе страних и матерњих језика, везаној за стручно усавршавање професорâ; (3) у конкретним активностима везаним за стручно усавршавање професорâ страних и матерњих језика; (4) у осмишљавању нове, осавремене стратегије сталног стручног усавршавања професорâ страних и матерњих језика код нас.
4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања
У овој дисертацији нису уочени недостаци.
X ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
<ul style="list-style-type: none"> - да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана - да се докторска дисертација враћа кандидату на дораду (да се допуни, односно измени) или - да се докторска дисертација одбија
На основу укупне оцене ове дисертације, Комисија, у најбољем уверењу, предлаже Наставно-научном већу Филозофског факултета да препоручи Сенату Универзитета у Новом Саду да рад <i>Међусобно обучавање колега као облик сталног стручног усавршавања професорâ енглеског језика: теоријски, методолошки и практични аспекти</i> (урађен под руководством првог члана ове комисије) прихвати као докторску дисертацију, а кандидаткињи мр Татјани Глушац одобри усмену одбрану пред истом комисијом.

У Новом Саду и Београду, 25. 4. 2012.

Чланови комисије:

1. _____
Проф. др Твртко Прћић

2. _____
Доц. др Смиљка Стојановић

3. _____
Доц. др Радмила Бодрич

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење, односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.